

**МИНТАҚА ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШИДА
КИЧИК БИЗНЕС ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИКНИНГ ЎРНИ ВА
АҲАМИЯТИ.(Зарафшон минтақаси мисолида)**

Низомий номидаги Тошкент Далат Педагогика Университети

PhD, профессор в.б. Уралов Елбиой Омонович

*Ташкентский государственный педагогический университет имени
Низами, независимый исследователь*

**РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОМ
РАЗВИТИИ РЕГИОНА (На примере Зарафшанского региона)**

Аннотация: Ушбу мақолада минтақа ижтимоий-иқтисодий ривожланишида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ўрни ва аҳамияти мамалакат ва минтақада аҳамияти очиб берилган.

Ключевые слова: Кичик бизнес, хусусий тадбиркорлик, иқтисодиёт тармоқлар, саноат, ўрмон ва балиқчилик, инвестиция, тараққиёт, хизмат кўрсатиш, тижорат банклари, деҳқончилик, фермер хўжаликлар.

Uralov Eliboy Omonovich Independent researcher Tashkent State Pedagogical University named after Nizami

**THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE
ENTREPRENEURSHIP IN THE SOCIAL-ECONOMIC DEVELOPMENT OF
THE REGION (On the example of Zarafshan region)**

Abstract: В данной статье раскрываются роль и значение малого бизнеса и частного предпринимательства в социально-экономическом развитии страны и региона

Keywords: Малый бизнес, частное предпринимательство, отрасли экономики, промышленность, лесное и рыбное хозяйство, инвестиции, развитие, сервис, коммерческие банки, сельское хозяйство, фермерские хозяйства

Ўзбекистонда мустақилликнинг илк йилларидан бошлаб кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ривожланишини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш ва тартибга солиш муҳим вазифалардан бири бўлиб белгиланган. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси биринчи Президенти И.А.Каримов «Тадбиркорлик-иқтисодий тангликдан олиб чиқишнинг, иқтисодий тараққиётга олиб боришнинг асосий иқтисодий воситаси, тараққиёт локомотиви» [42,78]. деб таъкидлаганлар. Бугунги кунда ҳам республикада кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш иқтисодий сиёсатнинг устувор йўналиши сифатида танланган. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиш орқали мамлакатда ишсизлик даражасини камайтириш имкониятларини оширишнинг омилларини кўрсатиб ўтиш мақсадга мувофиқдир.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришда 2003-йил 20 августдаги “Тадбиркорлик фаолиятини ташкил этиш учун рўйхатдан ўтказиш тартиботи тизимини тубдан такомиллаштириш тўғрисида”ги,

мамлакатнинг иқтисодий-ижтимоий тараққиётини янги, янада юксак босқичга кўтариш мақсадида 2011 йил “Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик йили” деб эълон қилиниши ва бошқа Қарорлари муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда¹ [79,229].

Республикада ЯИМда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг улуши сезиларли равишда ўсди. Агар иқтисодиёт тармоқларида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ҳиссаси 2000 йилда 31 фоизга тенг бўлган бўлса, бу кўрсаткич 2010 йилга келиб 52,5 фоизга, 2015 йилда 59,1 фоизга, 2017 йилда 63,2 фоизни ташкил этди.

Шу билан бирга, Ўзбекистон Республикаси биринчи Президентининг 2011 йил 7-январда қабул қилинган "2011-2015 йилларда Ўзбекистон иқтисодиётида ислохотлар кўламини кенгайтириш ва чуқурлаштириш, мамлакатда ишчанлик муҳитини шакллантиришнинг мезонлари ва баҳолаш тизимини аниқлаш ва амалга оширишга доир чора-тадбирлар дастури тўғрисида"ги ПҚ-1464-сонли қарорига асосан, тижорат банкларида кичик бизнес субъектларига кредитларни ажратишда гаровга қўйилган мулкни расмийлаштириш билан боғлиқ харажатларни кредитнинг умумий суммасида акс эттириш амалиёти жорий қилинди.

2011 йилнинг 1-январидан бошлаб Марказий банкнинг амалдаги молиялаштириш стафкаси йиллик 14 фоиздан 12 фоизга пасайтирилди. Бу эса, ўз навбатида тадбиркорлик субъектларига ажратилган кредитларнинг фоиз стафкалари пасайишига ва ажратилган кредитнинг ўсишига олиб келди.

Бугунги кунда мамлакатимизда саноатда 39,6 фоиз, хизматларда 58,4 фоиз, қурилишда 65,1 фоиз, банкларда 78,3 фоиз кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик соҳасига тўғри келади.

Банкларнинг инвеситцион кредитлари усувор равишда «2011-2015 йилларда саноатни ривожлантириш», «2013 йилги Инвестиция дастури» ҳамда тармоқларни модернизация қилиш, маҳаллийлаштириш ва ҳудудларни ривожлантириш Давлат дастурларига киритилган лойиҳаларни қўллаб-қувватлашга, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари томонидан минитехнологияларни сотиб олишни молиялаштиришга йўналтирилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси биринчи Президентининг 2011 йил 11-мартдаги «Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига кредит беришни кўпайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-1501-сонли қарори билан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари фаолиятининг янада эркинлаштирилиши ҳамда улар учун яратилган имтиёз ва қулайликлар, соҳанинг янада ривожланишига ва натижада ушбу сектор субъектлари томонидан банк хизматлари ва кредитларига талабнинг ошишига имкон бермоқда.

Ўзбекистон Республикаси биринчи Президентининг 2013 йил августдаги «Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг

¹ Уралов Е.О. Зарафшон минтақаси меҳнат ва табиий ресурслари ва улардан фойдаланиш муаммолари // “Инсон-жамият-табиат” системасида мувозанат ва ривожланиш муаммолари мавзусидаги илмий-назарий семинар материаллари. – Т., 2014. – 229 б.

экспортини кўллаб-қувватлаш борасидаги кўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-2022-сонли қарорига мувофиқ, ташқи иқтисодий фаолият миллий банки ҳузурида республика минтақаларида ҳудудий филиаллари бўлган «Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг экспортини кўллаб-қувватлаш жамғармаси» ташкил этилди.

Амалга оширилган кенг кўламли чора-тадбирлар натижасида, 2017 йилда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари томонидан саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми 57095,6 млрд сўми, жами саноат ишлаб чиқаришнинг 39,6 фоизни, ёки 2016 йилга нисбатан, ўсиш сурати 102,1 фоизга, инвестициялар 19407,1 млрд сўми, умумий ҳажмининг 32,0 фоизини ташкил этади, қурилиш соҳасига 22173,8 млрд сўм, қурилиш ишларини умумий ҳажмини 65,1 фоизи, хизмат кўрсатишни 68161,9 млрд сўми, жами ҳажмини 58,4 фоизини, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ҳиссасига тўғри келади.

Зарафшон иқтисодий районида саноат тармоғлари кесимида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари сони Бухоро вилоятида 2019-йилда 1-январда 15700 та, саноат маҳсулотлари 3501,8 млрд, жами саноат ишлаб чиқаришининг 41,1 фоизини, Навоий вилоятида 2019 йил 1 январь ҳолатида 9143та саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришда 3640,0 млрд сўми жами саноат маҳсулотини 16,1 фоизни, Самарқанд вилоятида 1январда 20669 та, саноат маҳсулотлари 6064,5 млрд, жами саноат ишлаб чиқаришининг 51,1 фоизини кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ташкил этади ² [58,28].

6-диаграмма Зарафшон иқтисодий райони кичик тадбиркорлик субъектлари туманлар кесимида жами вилоятга нисбатан сони фоизда кўришимиз мумкин. Бухоро вилояти энг паст кўрсаткичлар Қорвулбозор тумани, Когон шаҳри, Вобкент тумани ва Олот туманлари паст тақсимланиши, Бухоро шаҳри, Ромитан тумани, Гиждувон туманларида юқори кичик тадбиркорлик субъектлари тўғри келаётганлигини кўрсатмоқда.

Масалан, кейинги вилоят Самарқанд ва Навоийда Нуробод,Кўшработ, Томди туманларида энг паст кўрсаткичга эга, сабаби бу вилоятлар табиий географик жиҳатдан чўл зонасида жойлашган туманлари ҳисобланади.

Тармоғ ичида қишлоқ, ўрмон ва балиқчилик хўжалигида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни улуши жуда юқори, масалан, Бухоро вилоятида 2018 йилда 17294,2 млрд, жами қишлоқ, ўрмон ва балиқ хўжаликларининг ялпи маҳсулотининг 99,0 фоизини, Навоий вилоятида 9291,2 млрд, жами қишлоқ, ўрмон ва балиқ хўжаликларини ялпи маҳсулотининг 98,1 фоизини ва Самарқанд вилоятини 26293,9 млрд сўми ташкил қилиб, жами ялпи қишлоқ, ўрмон ва балиқ хўжаликларини ялпи маҳсулотининг 94,6 фоизини кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ташкил этади. 2020 йилда бу кўрсаткичлар деярли ўзгармаган сақланган ҳолда, чунки бу ҳудудларда қадимдан деҳқончилик ривожланиб келган. Ҳаммаси бу Зарафшон дарёси билан боғлиқ ерлар доимо фермерчилик ишлари ривожланиб келган.

² Намозов Ж., Уралов Е.О. Зарафшон минтақаси сув ресурслари ифлосланишининг ҳудудий жиҳатлари // Экология хабарномаси. – Т., 2016, №12. – 28 б.

Мамлакат турли худудларида бўлганли каби қурилиш соҳалари жавал кетмоқда, шу сабабли минтақанинг Бухоро вилоятида ҳам давом этмоқда 2020 йилда 2667,5 млрд сўмлик қурилиш ишлари, умумий ҳажмининг 82,6 фоизини, Навоий вилоятида 2018 йилда 1416,7 млрд сўмни, қурилиш ишлари умумий ҳажмининг 70,7 фоизи, Самарқанд вилоятида 2020 йил 2868,8 млрд сўмлик, қурилиш ишларининг умумий ҳажмининг 98,3 фоизи кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига тўғри келади, вилоятлар ичида Самарқанд вилояти юқори кўрсаткичга эга.

Иқтисодий район худудларни ижтимоий иқтисодий ривожлантиришда фаол инвестициялар роли ҳам муҳим аҳамиятга эга, шу нуқтаи назардан Зарафшон иқтисодий райони, Бухоро вилоятида 2020 йилда 2001,3 млрд сўм, умумий инвестициялар ҳажмининг 25,5 фоизи, Навоий вилоятида 2018 йилда 1478,0 млрд сўмлик инвестициялар умумий инвестициялар ҳажмини 16,3 фоизи, Самарқанд вилоятида 2020 йил 3102,0 млрд сўмлик инвестициялар уларнинг умумий ҳажмини 54,0 фоизига кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ҳисасига тўғри келмоқда.

2020 йилда Республикамизда 387566 та рўйхатидан ўтган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларидан, 56151 та Зарафшон иқтисодий районида тўғри келади. Бу кўрсаткич 2017 йилга нисбатан маълум даражада қисқарган. Бунинг асосий сабаби 2017 йилда фермер хўжаликларининг барқарорлиги, энг муҳими, уларнинг самарадорлигини ошириш мақсадида уларнинг ер майдонларини оптималлаштириш бўйича ишлар амалга оширилиши натижасида фермер хўжаликлари сонининг қисқариши билан боғланган.

Бу ўз навбатида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари сонига ҳам таъсир кўрсатди. Бироқ, охириги йилларда уларнинг сони яна ортиб бормоқда. Рўйхатдан ўтган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг 91 фоиздан ортиғи фаолият кўрсатмоқда. Қолганлари эса ўз фаолиятини тўғри ташкил қила олмагани учун бутунлай тугатилди ёки тўхтатиб қўйилди.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларининг кўпчилиги ўз фаолиятини узок муддат давом эттира олмаяптилар, яъни бир йилга бормасдан фаолияти тўхтатилмоқда. Масалан, 2009 йилда Зарафшон иқтисодий районида 58695та кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ташкил этилган бўлса, ўша йили 5087 та кичик корхона ўз фаолиятини тугатди. Агар бу кўрсаткични ўша йили ташкил этилган кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларига нисбатан солиштирадиган бўлсак, унда корхоналарнинг 40 фоизининг фаолияти тўхтатилганлиги маълум бўлади.

Иқтисодий район бўйича рўйхатга олинган кичик бизнес корхоналарининг юқори кўрсаткичлари Самарқанд (32,4 %), Бухоро (16,5 %), Навоий (12,7 %) шаҳарларида ҳамда, Хатирчи (21,4), Қизилтепа (18,2), Кармана (15,5%), Навбахор (15,5 %), Шофиркон (10,5%), Ғиждувон (10,2 %),

Пастдарғом (8,3 %), Ромитан (8,0%), Вобкент (7,4%), Ургут туманларида (7,2 %) кузатилмоқда.

Қолган ҳудудларда унинг кўрсаткичлари нисабат пастроқ эканлиги аниқланди. Бу ўринда, айниқса, Когон, Қоровулбозор, Олот, Томди, Учқудук, Пахтачи ва Қушработ туманларига хос кўрсаткичлар анча пастлигини таъкидлаб ўтиш мумкин.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ташкил этиш ва ривожлантиришда ҳудудий омилларнинг таъсирини яққолроқ тасаввур этишда, Қизилтепа ва Олот туманларини мисол тариқасида таққослаш мумкин.

Маълумки, ҳудудлар ўзларининг иқтисодий жойлашуви, демографик кўрсаткичлари, табиий шароити ва бошқа жиҳатлари билан фарқланади. Шунинг учун ҳам ҳар бир туманнинг ўзига хос хусусиятлари эътиборга олинган ҳолда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантирилиши мақсадга мувофиқдир. Демак, бу иқтисодий районларда бир хил шароитлардан келиб чиқиб кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик корхоналарини ташкил этиш мақсадга мувофиқ деб бўлмайди.

Иқтисодий районда 2020 йилда кичик бизнес субъектлари ҳисобига барпо этилган ишчи жойлари фоиз киши ҳисобида, Самарқанд шаҳрида 18,4, Бухоро шаҳрида 13,1, Когон шаҳрида 7,7, Навоий шаҳрида 9,5, Хатирчи туманида 20,1, Қизилтепа туманида 15,4, Кармана туманида 14,4, Навбахор туманида 12,8, Гиждувон туманида 12,4, Шофиркон туманида 9,9 %, Бухоро туманида 8,3 %, Қорақўл туманида 8,2, Ургут туманида 10,6 ва 7,8 Пайарик туманларида тўғри келмоқда.

Зарафшон иқтисодий районининг мавжуд иқтисодиёт тармоқларида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари улушининг асосий қисми, 18 фоизи қишлоқ хўжалигига, 15 фоизи йўловчи ташишга, 15 фоизи қурилиш ишларига, 10,2 фоизи чакана савдо айланмасига, 11,7 фоизи жами хизматларга, 9,4 фоизи юк ташишга, 12,3 фоизи аҳолига пуллик хизмат кўрсатишга, 8,4 фоизи саноат маҳсулотлари соҳаларига тўғри келди. 2008-2009 йиллар орасида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари улуши барча тармоқ ва соҳаларда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар ҳажмида ўсиб борди. Аммо уларнинг улуши саноат тармоқларида жуда кам, қишлоқ хўжалигида эса анча юқоридир.

Иқтисодиётда рўй берган ижобий ўзгаришлар оқибатида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг Республика бўйича ЯИМ даги улуши доимий равишда ортиб бормоқда. Бироқ, ушбу кўрсаткич республика ўртача кўрсаткичидан анча паст. Умуман, ЯҲМ ҳамда саноат маҳсулотлари таркибида кичик бизнеснинг улуши бўйича Зарафшон иқтисодий райони Республика иқтисодий районлари ичида охириги ўринлардан бирини эгаллайди.

Ишбилармонлик муҳитини янада тубдан такомиллаштириш, шунингдек, кичик бизнес ва хизматлар соҳасини ривожлантиришни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш бўйича ишлар изчил амалга оширилди.

Иқтисодий районнинг ялпи ички маҳсулотидаги улуши 54,6 фоизгача, хизматлар соҳасида 52 фоизгача кўпайди ³ [76,129].

Хусусан, Булунғур, Қўшрабат, Нуробод, Тайлоқ, Нурота ва Кармана туманларида кичик бизнес корхоналарининг саноат маҳсулотларини ишлаб чиқаришдаги улушлари анча юқори бўлди. Йирик саноат корхоналари кўп жойлашган Бухоро, Навоий, Самарқанд, Каттақўрғон, Когон ва Зарафшон шаҳарларида бу кўрсаткич нисбатан пастдир.

Шунингдек, Пайариқ, Навбахор, Пешку, Шофиркон ва Қорақўл туманларида ҳам ушбу кўрсаткич анча паст. Айтиш жоизки, ушбу ҳудудларда йирик саноат ишлаб чиқаришни маҳаллийлаштириш ва қишлоққа саноатни олиб кириш йўли билан уларнинг ролини ўстириш имкониятлари мавжуддир.

Бугунги кунда вилоятда кичик бизнес субъектлари томонидан етиштирилаётган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг 86,6 фоизи тайёрланмоқда. Тайёрланган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ярмини Булунғур, Жомбой, Тайлоқ, Ургут, Хатирчи ва Қизилтепа туманлари етиштиштириб беради.

Зарафшон иқтисодий райони республикада стратегик аҳамиятга эга бўлган ва ҳудуди марказда жойлашган иқтисодий районлардан бири ҳисобланади. Иқтисодий район республикада аҳоли ва меҳнат ресурслари салоҳияти жиҳатидан Тошкент, Фарғона иқтисодий районларидан кейинги ўринда туради. Бироқ, республика ЯИМдаги ҳамда саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришда етакчи ўринни эгаллайди.

Иқтисодий район ўзининг орографик хусусиятлари бўйича республиканинг бошқа иқтисодий районларидан кескин фарқ қилади. Унинг ҳудудида кичиккичик қолдиқ тоғликлар ва кенг майдонга эга бўлган чўллар мавжуд бўлиб, улар турли хил қазилма захираларга бой. Айнан ана шу минерал хомашё ресурслари вилоят иқтисодиётини шакллантириш, унинг ишлаб чиқариш ва экспорт салоҳиятини ривожлантиришда муҳим рол ўйнайди.

Иқтисодиёти кўпроқ бирламчи секторнинг тоғкон саноати ва яйлов чорвачилигига ихтисослашган. Республика меҳнат тақсимотида рангдор металлургия, кимё, машинасозлик, нефт ва уни қайта ишлаш, қурилиш материаллари, электр энергетика ва қорақўлчилик маҳсулотларини етиштириш билан ажралиб туради. Умуман, иқтисодий районнинг мамлакат миллий иқтисодиётидаги ўрни анча юқори.

Мутахассислар фикрича Япониянинг жаҳондаги иқтисодий нуфузининг ошишида ва «Япония мўъжизаси»да кичик бизнес ҳал қилувчи роль ўйнайди. Мамлакатнинг биргина қайта ишлаш саноатида 6,5 млн. кичик корхона фаолият юритади, бу эса жами корхоналарнинг 99 фоизини ташкил этади. Бу соҳада 40 млн. дан ортиқ ишчи кучи банд бўлиб, жами банд аҳолининг 81 фоизини ташкил этади⁴ [97,85].

³ Уралов Е.О. Зарафшон минтақасининг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ўрни. ЎзМУ хабарлари. – Т.: 2013, №4. – 129 б.

⁴ Қосимова М. Ҳодиев Б. ва бошқалар. Кичик бизнесни бошқариш. -Т.: Ўқитувчи, 2003. -85 б.

Маълумки, вилоятда иқтисодий салоҳият нуқтаи назаридан, хусусий тадбиркорликнинг имкониятлари нисбатан чекланган. Улар йирик корхоналар сингари кучли моддий-техника базасига, барқарор ресурслар манбаига, йиллар давомида шаклланган сотиш бозорларига эга эмас. Бундан ташқари, бозор конъюктурасининг бирмунча ўзгариши ҳам хусусий тадбиркорлик корхоналарига жиддий таъсир кўрсатиши мумкин. Бу муаммолар жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози шароитида янада кескинроқ, жиддийроқ кўринишда юз бермоқда. Хусусий тадбиркорликнинг бундай жиҳатлари ўзига нисбатан алоҳида ҳимояни тақазо этади.

Хулоса қилиб айтилганда, иқтисодий районда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг асосий йўналишлари қуйидагилардан иборат: иқтисодиётнинг барча тармоқларида кичик бизнес субъектлари сонини кўпайтириш; мавжуд табиий-иқтисодий салоҳиятдан самарали фойдаланган ҳолда тайёр маҳсулот ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш; иқтисодий районнинг иқтисодий имкониятлари ва ихтисослашувига асосан ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш ва бозор инфратузилмасини ривожлантириш; улар учун зарур бўлган хомашёларни етказиб бериш масалаларини давлат миқёсида ҳал этиш ва уни амалга ошириш муҳим устувор вазифалардан ҳисобланади.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни нафақат шаҳарларда ёки туман марказларида, балки қишлоқ жойларида ҳам жадал ривожлантириш иқтисодий ислохотларнинг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади.

Зарафшон иқтисодий райони иқтисодиётида хусусий секторни улушини ва аҳамиятини тубдан ошириш, тадбиркорликни фуқароларнинг асосий даромад манбасига айлантириш ва иш билан банд бўлмаган аҳолини тадбиркорлик фаолиятига фаол жалб қилишга доир чора-тадбирларни янада ошириш орқали вилоят ялпи ҳудудий маҳсулот ҳажмида кичик бизнеснинг улуши ва унда аҳолининг бандлик даражаси кўтарилишига эришилади.

Иқтисодий районларда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолияти барқарор ривожланиши учун бой табиий-ресурс салоҳиятидан, хусусан, эртапишар сабзавот ва субтропик меваларни етиштириш бўйича иқтисодий районнинг устунлигини ҳисобга олган ҳолда, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш имкониятидан оқилона ва самарали фойдаланиш, мева-сабзавотларни тайёрлаш ва сақлаш бўйича ишлаб чиқариш инфратузилмаси тармоқларини ривожлантириш, иқтисодий районларнинг тарихий-маданий ва меъморлик обидалари асосида туристик хизматларни ривожлантириш каби йўналишларга асосий эътиборни қаратиш мақсадга мувофиқдир.

Фойдаланган адабиётлар рўйхати

1) Қосимова М. Ҳодиев Б. ва бошқалар. Кичик бизнесни бошқариш. -Т.: Ўқитувчи, 2003. -85 б.

- 2) Уралов Е.О. Зарафшон минтақасининг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг ўрни. ЎзМУ хабарлари. – Т.: 2013, №4. – 129 б.
- 3) Намозов Ж., Уралов Е.О. Зарафшон минтақаси сув ресурслари ифлосланишининг ҳудудий жиҳатлари // Экология хабарномаси. – Т., 2016, №12. – 28 б.
- 4) Уралов Е.О. Зарафшон минтақаси меҳнат ва табиий ресурслари ва улардан фойдаланиш муаммолари // “Инсон-жамиyat-табиат” системасида мувозанат ва ривожланиш муаммолари мавзусидаги илмий-назарий семинар материаллари. – Т., 2014. – 229 б.